Plukboeket Najaar 2025

Een uitgave van SterkVVE.
Met nieuws over VVE en achterstandenbeleid.[i]

De Plukboeketten presenteren we nu al meer dan zes jaar en ze mogen zich in een nog steeds groeiende belangstelling verheugen. We richten ons vooral op recent onderzoek, zowel uit Nederland als uit het buitenland, met betrekking tot voor- en vroegschoolse educatie en de gelijke kansen thematiek. We vermelden telkens de link naar een gebruikte publicatie, zodat lezers desgewenst de originele bron kunnen raadplegen en dieper in de materie duiken. Uiteraard zijn commentaren of suggesties altijd welkom.
We hebben er ditmaal een wildboeket van gemaakt, met diverse onderwerpen door elkaar. En vergeet ook niet even de discussie op de laatste pagina tot je te nemen.

Leerpleinen, een goed idee of toch niet?

Leerpleinen kom je tegenwoordig nogal vaak tegen. Maar hoewel leerpleinen geen zeldzaam verschijnsel zijn, is er niet zo heel veel onderzoek over te vinden. Uit onderzoek blijkt wel dat teams die met leerpleinen werken, vaak meer plezier in hun werk lijken te ervaren, maar de tijd die nodig is voor afstemming en overleg worden als nadeel ervaren. Carl Hendrick schreef een blog over de effecten van leerpleinen op het leerproces, met name in het licht van investeringen in leerpleinen in Australië en Finland.
Na aanvankelijk enthousiasme worden er nu steeds meer vragen gesteld over de wijsheid van investeringen in leerpleinen. Vooral het lawaai in de leerpleinen is een negatieve factor. Een parlementair onderzoek in New South Wales in Australië concludeerde dat open, flexibele klaslokalen vermeden moeten worden omdat ze modeverschijnselen in het onderwijs aanmoedigen en omdat leerlingen het moeilijk vinden om zich te concentreren in grote ruimtes.
Open leerpleinen creëren vooral veel lawaai en weinig leren, volgens onderzoekers. Het blijkt dat lawaaierige klaslokalen slecht zijn voor kinderen, maar vooral slecht voor jonge kinderen en ‘nog erger’, slecht voor jonge kinderen met leerproblemen.
Voorlopig gaan wetenschappers er van uit dat nieuwe onderwijsruimtes geen katalysator zijn voor directe verbetering van het leren. De '21e-eeuwse' leerpleinen zijn in sommige landen een schrikbarend dure grootschalige proef gebleken, opgedrongen aan leraren en leerlingen zonder enige echte bewijsbasis.

https://www.academica-group.com/kennis/bevorderen-leerpleinen-het-leren

En wat te denken van leerstijlen?

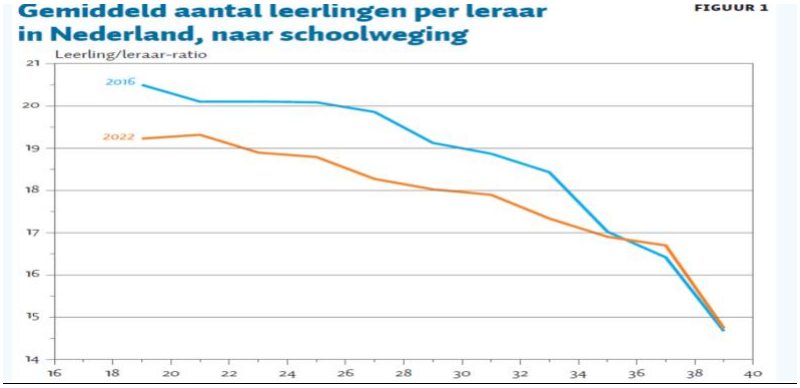
Leerstijlen zijn een echte twistappel tussen de onderwijswetenschappen en de onderwijspraktijk. De wetenschap vindt het kort gezegd allemaal onzin, maar in het onderwijs en zeker in bedrijfsopleidingen wordt er nog steeds veelvuldig gebruik van gemaakt. De bekendste typologie van leerstijlen is die van David Kolb. Hij onderscheidt de doener, die vooral leert met gissen en missen, de dromer, die problemen van alle kanten bekijkt en steeds nieuwe oplossingen ziet, de denker, die goed kan redeneren en graag intellectueel bezig is en de beslisser, die graag actief experimenteert en probleemoplossend werkt.
John Hattie en Timothy O'Leary, bekende coryfeeën in het onderwijsonderzoek, gaan in op de vraag waarom het idee van leerstijlen zo hardnekkig in stand blijft. Ze onderzochten een aantal metastudies over leerstijlen en concluderen dat veel studies werken met correlaties, leerstijlen en leerstrategieën op een hoop gooien, en methodologisch zwak zijn. Leerstijltheorieën spreken mensen aan, maar oversimplificeren de complexiteit van hoe kinderen leren. Het is beter om met doelgerichte leerstrategieën te werken. Of zoals in het Vlaamse tijdschrift Klasse werd gesteld: 'Onthoudt de ene leerling de geschiedenisles beter via een podcast, de andere via geschreven tekst of een museumbezoek? En ontwikkel je daarvoor beter aparte lessen? Dat je leerwinst kan boeken door je les te richten op leerstijlen is een mythe, even oud als hardnekkig (De Bruyckere).

Wie zich verder wil verdiepen in het thema leerstijlen, kan goed terecht bij een artikel van Anne Luc van der Vegt op de site van onderwijskennis.

https://link.springer.com/article/10.1007/s10648-025-10002-w
https://www.onderwijskennis.nl/kennisbank/differentieren-naar-leerstijl-helpt-leerlingen-niet
https://www.klasse.be/628962/leerstijlen-feit-of-fabel/

Lerarentekort vooral bij scholen met veel achterstandskinderen

Arnold Jonk en Inge de Wolf spelen in op het thema lerarentekort en dat leidt tot enkele opmerkelijke conclusies.
Zij beginnen met de vaststelling dat In Nederland basisscholen meer middelen krijgen als hun leerlingen achterstanden hebben. Dit beleid is bewust ingevoerd om te zorgen dat de scholen door extra financiering onderwijsachterstanden van hun leerlingen kunnen wegwerken. De extra middelen zouden tot meer leerkrachten moeten leiden om zo de meer kwetsbare leerlingen een goede basis mee te geven. Het achterstandenbeleid heeft echter niet tot extra leraren geleid. Scholen met een hoog schoolgewicht zouden in de regel meer leraren per leerling moeten hebben. Maar die ratio is sinds 2016 nagenoeg gelijk gebleven. Daarentegen is het aantal leerlingen per leraar afgenomen op scholen met *weinig* achterstandskinderen. De relatieve positie van achterstandsscholen wat betreft het aantal leerlingen per leraar is dus verslechterd in plaats van verbeterd. In de vijf grootste gemeenten, Amsterdam, Rotterdam, Utrecht, Den Haag en Almere, is het aantal leraren per leerling op achterstandsscholen zelfs achteruit gegaan. In de periode 2020–2024 is er 80,7 miljoen euro subsidie gegeven. De extra investeringen lijken bij de G5-scholen met veel achterstandskinderen niet voor extra leraren te hebben gezorgd, maar in andere functies te zijn beland, zoals onderwijsassistenten. De extra middelen worden niet voor extra leraren ingezet, maar voor meer ondersteunend personeel. Dat verlaagt volgens de onderzoekers de kwaliteit van het onderwijs.

https://esb.nu/lerarentekort-vooral-bij-scholen-met-veel-achterstandskinderen/

Wat levert voorschoolse educatie ons nu eigenlijk op?

Deze vraag staat centraal in een artikel van IJsbrand Jepma en Karin Vander Heyden (beiden Sardes) op de website van Onderwijskennis.
De conclusie is dat er stevig internationaal bewijs is dat voorschoolse educatie van hoge kwaliteit op korte termijn bijdraagt aan de (ontluikende) taal-, denk- en rekenontwikkeling van jonge kinderen. De leerwinst van doelgroepkinderen is ongeveer 3 tot 6 maanden voor de start op school. Op het gebied van de sociaal-emotionele ontwikkeling is het bewijs minder duidelijk.
Het Nederlandse pre-COOL onderzoek laat zien dat de achterstand van de doelgroepkinderen ten opzichte van niet-doelgroepkinderen afneemt in de voor- en vroegschoolse periode. Doelgroepkinderen maken een inhaalslag op woordenschat, het verbale kortetermijngeheugen en selectieve aandacht. De achterstand is aan het einde van groep 2 dan ook kleiner, maar nog steeds aanzienlijk. Het pre-COOL onderzoek laat ook effecten op de middellange termijn zien, bijv. dat in de periode tussen groep 1 en 8 de achterstand van doelgroepkinderen ten opzichte van niet-doelgroepkinderen afneemt, met name op het gebied van woordenschat. Op begrijpend lezen en rekenen is de verkleining van deze kloof minder zichtbaar.
Er zijn wel weer studies die aantonen dat de positieve effecten die op de korte termijn worden geboekt, in de jaren daarna uitdoven. Amerikaans onderzoek laat zien dat deze uitdoofeffecten minder groot zijn als kinderen in de jaren na de voorschoolse educatie in groepen terechtkomen met een hoger aandeel kinderen dat ook aan voorschoolse voorzieningen heeft deelgenomen.
Er is overtuigend bewijs uit onderzoek dat kinderen uit minder kansrijke thuissituaties het meeste voordeel hebben van voorschoolse educatie.

Het zou fijn zijn als Onderwijskennis dit belangrijke artikel met enige regelmaat laat updaten, zodat het steeds actueel blijft.

https://www.onderwijskennis.nl/kennisbank/de-impact-van-voorschoolse-educatie

Even terug naar de Corona ellende

De meesten van ons hebben de Corona jaren grotendeels mentaal achter zich kunnen laten, maar het is toch goed om even te kijken of de schade die het onderwijs opliep door Corona, nu eindelijk is gerepareerd. Marc van der Steeg constateert dat de leergroei bij basisschoolleerlingen grotendeels is hersteld.

De uitbraak van corona in 2020 resulteerde in drie periodes van schoolsluitingen in Nederland. In het basisonderwijs bleven scholen in totaal dertien reguliere lesweken volledig gesloten en waren scholen vier weken lang gedeeltelijk gesloten. Er was tijdens deze schoolsluitingen wel afstandsonderwijs.
Bijna vijf jaar na het uitbreken van corona lijkt het herstel stevig door te zetten. Voor begrijpend lezen en rekenen/wiskunde is de leergroei (ofwel de vooruitgang in de onderwijsresultaten van leerlingen in een bepaalde periode) gemiddeld niet alleen hoger dan in de periode vóór corona, maar ook hoger ten opzichte van het eerste, tweede en derde volledige schooljaar sinds het uitbreken van corona. Er wordt voor spelling een lichte, maar niet noemenswaardige, leervertraging geconstateerd. Leerlingen die tijdens de schoolsluitingen in groep twee en drie zaten, vertonen nu in groep zes wel een lagere leergroei voor de basisvaardigheden. Dit suggereert volgens van der Steeg dat schoolsluitingen met name problematisch zijn in de periode waarin de basis wordt gelegd voor taal en rekenen. De daardoor ontstane schade lijkt in latere schooljaren niet makkelijk om te herstellen.

Het gerichte herstelbeleid van het ministerie, waarin ook substantieel meer geld is gegaan naar achterstandsscholen, waar meer leerlingen op zitten met laagopgeleide ouders, lijkt goed te hebben gewerkt.

https://esb.nu/door-corona-ontstane-leervertragingen-zijn-grotendeels-hersteld/

Segregatie in het onderwijs

Een team onderzoekers van het Kohnstamm instituut deed onderzoek naar segregatie in het primair en voortgezet onderwijs in de periode van 2017-2018 tot en met 2023-2024. Ze keken naar segregatie naar inkomen, opleidingsniveau en migratieachtergrond van ouders. Extra aandacht was er voor de vier grote steden (Amsterdam, Den Haag, Utrecht, Rotterdam), ofwel de G4, en er werd gekeken naar stedelijkheid van gemeenten.
Landelijk gezien is de onderwijssegregatie in het basisonderwijs en voortgezet onderwijs de afgelopen jaren niet gedaald. Segregatie is het hoogst in de grote steden en de (zeer) sterk stedelijke gebieden. De verschillen in onderwijssegregatie tussen de (zeer) sterk stedelijke gebieden en minder stedelijke gebieden worden over de jaren heen minder groot.
De kans dat leerlingen met ouders die verschillen in inkomen en opleidingsniveau elkaar ontmoeten op school is het grootst in matig stedelijke gebieden. De kans dat leerlingen met ouders die in Nederland zijn geboren, leerlingen ontmoeten waarvan de ouders in het buitenland zijn geboren, is het grootst in de zeer sterk stedelijke gebieden.
In grote steden dragen algemeen bijzondere scholen (bv. antroposofisch, Montessori) in het po en categorale vwo en havo/vwo-scholen in het vo het meeste bij aan onderwijssegregatie. Categorale vwo-scholen dragen het meest van alle schooltypen bij aan segregatie

https://kohnstamminstituut.nl/rapport/eindrapport-monitor-onderwijssegregatie/

Kennis over aardrijkskunde en geschiedenis

De inspectie onderzocht de prestaties van groep 8-leerlingen op 9 subdomeinen van aardrijkskunde en geschiedenis, waaronder kennis, onderzoeksvaardigheden, denkvaardigheden en topografie. Deze leergebieden zijn volgens de inspectie cruciaal voor de brede ontwikkeling van leerlingen. Het helpt hen inzicht te krijgen in hoe samenlevingen functioneren, stimuleert burgerschapsvorming en draagt bij aan hun leesvaardigheid. De resultaten van het onderzoek stemmen niet tot vrolijkheid. In

vergelijking met de vorige grootschalige peiling aardrijkskunde en de peiling geschiedenis in 2008 is sprake van een middelgrote tot grote daling in de kennis over aardrijkskunde en geschiedenis.
De interesse van leerlingen in aardrijkskunde en geschiedenis is over het algemeen laag. Toch geven ze aan de vakken niet moeilijk te vinden.
Zo'n 60% van de scholen bieden aardrijkskunde en geschiedenis geïntegreerd in thema's, projecten of breder leergebied. Het merendeel van de scholen combineert het onderwijs in mens en maatschappij met burgerschap of andere vakken zoals taal, maar concrete voorbeelden van samenhangend onderwijs ontbreken vaak. Evaluaties van leerlingenresultaten worden zelden gebruikt om het onderwijs bij te sturen.
Hoewel leerkrachten het belang van het leergebied onderstrepen en zichzelf voldoende bekwaam achten, hebben ze behoefte aan tijd, voorbeelden, ondersteuning en scholing voor een samenhangend en beredeneerd onderwijsaanbod.

Een focusgroep van externe experts pleit voor structurele verbetermaatregelen: een vakcoördinator op elke school, heldere visievorming door schoolleiders en besturen, en meer investeringen in professionalisering.

https://www.onderwijsinspectie.nl/onderwerpen/peil-onderwijs/peil.mens-en-maatschappij-bo-2022-2023

Coaching in de voorschoolse educatie

Een verdiepende studie naar coaching in de voorschoolse educatie werd uitgevoerd door Ijsbrand Jepma en Iris Wierdsma van Sardes. Coaching wordt immers steeds weer genoemd als belangrijkste instrument om de kwaliteit van voorschoolse educatie te verbeteren. In hun onderzoek richten de Sardesianen zich hoofdzakelijk op de pedagogische coaching door pedagogische beleidsmedewerkers wat betreft educatieve kwaliteit. Educatieve kwaliteit is het intentioneel en actief ondersteunen en begeleiden van de brede ontwikkeling van kinderen, onder meer door middel van het aanbieden van betekenisvolle speelleeractiviteiten, het verzorgen van rijke talige interacties en het begeleiden en verrijken van het (vrije) spel van de kinderen.
Een eerste conclusies van het onderzoek is dat er in de afgelopen jaren een fundament is gelegd voor pedagogische coaching in de ve, wat een bijdrage levert aan het verbeteren van de educatieve kwaliteit. Er is niettemin onduidelijkheid over rollen, verantwoordelijkheden en werkzaamheden, mede door de combinatie van coaching met andere functies (o.m. manager, coördinator) en de diversiteit in organisatiebeleid. Toenemende zorgvragen rondom kinderen en ouders verleggen soms de focus van kwaliteitsverbetering van voorschoolse educatie naar zorggerelateerde vraagstukken.
Een tweede conclusie is dat er grote verschillen zijn in randvoorwaarden voor pedagogisch beleidsmedewerkers/coaches in de ve, zoals opleiding, ervaring, caseload en beschikbare tijd. Deze variatie wordt beïnvloed door landelijke normen, gemeentelijke subsidies en specifiek organisatiebeleid.
Een derde conclusie is dat er vaak weinig (contact)tijd is voor coaching met impact. Coaching moet concurreren met allerlei andere taken van de pedagogisch beleidsmedewerkers. Dit maakt dat een deel van de pedagogisch professionals vaak een weinig intensieve vorm van coaching ontvangt, terwijl onderzoek wijst op de noodzaak van een minimale contacttijd van tweewekelijks 1 uur voor effectieve resultaten.
De vierde conclusie is dat pedagogisch beleidsmedewerkers/coaches in de voorschoolse educatie zich richten op professionalisering en kwaliteitsverbetering, maar daarbij vaak werken zonder

systematische coachingsplannen. Hierdoor ontbreken bewezen effectieve elementen zoals doelen, feedback en reflectie, wat de impact van coaching in de praktijk kan verminderen.

De onderzoekers adviseren onder meer een richtinggevend kader voor de coachfunctie in de ve-sector te ontwikkelen, met afspraken over opleidingseisen, caseload, minimale contacttijd, coachgesprekken buiten de groep, benodigde werkvormen en technieken, en het gebruik van coachingsplannen.

https://goab.eu/media/ziufnuo0/sardes-verdiepende-studie-pbmer-coach-in-de-ve-6-12-2024.pdf

Effecten kindermishandeling nog erger dan gedacht

Een nieuwe studie, gepubliceerd in Lancet Psychiatry, vergeleek de cognitieve vaardigheden van volwassen deelnemers met:

- Officiële, gedocumenteerde blootstelling aan kindermishandeling.
- Zelf-gerapporteerde kindermishandeling

Dit levert dubbel slecht nieuws op, hetgeen te maken heeft met de effecten van kindermishandeling en hoe die in onderzoek worden beoordeeld':

1. Eerste slechte nieuws*:* kindermishandeling gaat gepaard met meer cognitieve moeilijkheden dan eerder werd gedacht.
2. Tweede slechte nieuws (en de oorzaak van de onderschatting)*:* Onderzoekers hebben de omvang van de cognitieve problemen onderschat omdat ze te veel vertrouwden op retrospectieve zelfrapportage van kindermishandeling door volwassenen.

De resultaten waren niet consistent voor alle soorten mishandeling: de tekorten werden specifiek gevonden bij deelnemers met gedocumenteerde ervaringen van verwaarlozing, maar niet bij degenen met gedocumenteerde fysieke of seksuele mishandeling.
De studie benadrukt dat het vertrouwen op zelfrapportage in eerdere onderzoeken waarschijnlijk heeft geleid tot het onderschatten van de cognitieve problemen bij personen met gedocumenteerde gevallen van mishandeling, met name verwaarlozing.

https://theeconomyofmeaning.com/2024/08/15/double-bad-news-about-the-effects-of-childhood-maltreatment/

Comeback van de Engelse boys?

Voor het eerst sinds 2018 hebben volgens BBC analyses jongens in Engeland weer vaker de hoogste niveaus (A level) gehaald dan meisjes. Het verschil is mimimaal, 28,4% voor de jongens tegenover 28,2 percent voor de meisjes. Er wordt nu druk gespeculeerd over de vraag of het hier een inhaaloperatie betreft of toch niet. Zo zou de vakkenkeuze (jongens presteerden relatief beter op populaire vakken als wiskunde, natuurkunde en economie) een rol kunnen spelen. En hoewel een hoger percentage van de jongens een A haalde, waren de prestaties van de meisjes over de volle breedte beter.

Je kunt je natuurlijk afvragen of het erg zinvol is van schoolresultaten een wedstrijd tussen jongens en meisjes te maken, maar we zullen hier nog wel het nodige over te horen krijgen uit de Engelse persmedia.

https://www.bbc.com/news/articles/c62707l4lwvo?at_medium=RSS&at_campaign=rss

Negatieve effecten van de fusiegolf in het onderwijs

'Al dertig jaar lang rolt een fusiegolf over het onderwijslandschap: budgetten worden geconcentreerd bij scholenkoepels. In dezelfde tijd nam de effectieve onderwijstijd af en nam het toezicht en het ondersteunende personeel op scholen toe'.

Dat is de kernachtige boodschap van Misha van Denderen in een artikel dat hij schreef voor ESB.
In de jaren negentig is de autonomie van scholen sterk vergroot in het kader van deregulering. Dit als antwoord op de gestage bureaucratisering van het onderwijs en met als doel de besluitvorming te verbeteren door die dichter bij de schoolpraktijk te brengen.
Kern van die versterkte autonomie van scholen was de invoering van de lumpsumbekostiging in 1996. Daarmee kwam een eind aan het systeem van declaraties bij het ministerie en kregen scholen zeggenschap over de besteding van hun middelen. Eventuele overschotten konden zij voortaan zelf houden. Vrijwel direct na de introductie van de lumpsumbekostiging ontstond er een ware fusiegolf in het primair en voortgezet onderwijs
Van Denderen concludeert nu;

- Door fusies is zeggenschap over scholen verschoven naar koepelorganisaties, met hoge marktconcentratie tot gevolg.
- Voor het toezicht op de groeiende koepels stelde de onderwijsinspectie veel voorschriften op, wat leidde tot meer overhead.
- Het ondersteunend personeel op scholen is substantieel toegenomen, terwijl de effectieve onderwijstijd is gedaald.

https://esb.nu/met-fusiegolf-scholen-nam-onderwijstijd-af-en-bureaucratie-toe/

Hoe werden de middelen voor de versterking van basisvaardigheden ingezet?

Sardes en SEO voerden gedurende de looptijd van de subsidieregeling 'Verbetering basisvaardigheden' (2022-2026) een meerjarig implementatieonderzoek uit onder de deelnemende scholen, zowel po als vo. Deze ontvangen subsidiemiddelen voor het verbeteren van de basisvaardigheden in taal, rekenen-wiskunde, burgerschapsvorming en digitale geletterdheid. Uit het onderzoek komt een overwegend positief beeld naar voren over de subsidieregeling. Scholen hebben vooraf plannen gemaakt ten aanzien van de inzet op de basisvaardigheden en gingen deze tot uitvoering brengen.
De motivatie van het team, steun vanuit de directie, samenwerking met alle betrokkenen en de inzet van deskundige specialisten waren de belangrijkste succesfactoren. Ook is er gebruikgemaakt van de inzet van (publieke en private) externe partijen, vooral voor professionalisering van het schoolteam. De scholen met basis- en aanvullende subsidie waarderen de ontvangen ondersteuning van de onderwijscoördinatoren.
Bij alle vier de vaardigheden ervaart het merendeel van de scholen een merkbare vooruitgang in de prestaties van hun leerlingen sinds de start van de subsidieregeling. Vrijwel alle scholen menen een positief effect te zien op de expertise van het schoolteam op de basisvaardigheden, op hun professionaliteit in het algemeen en op het urgentiebesef voor het verbeteren van de basisvaardigheden bij leerlingen.

De onderzoekers benoemen niet hoeveel subsidie er met deze regeling gemoeid was, maar dit lijkt neer te komen op 2 miljard voor de periode van 4 jaar, waarbij meer dan 90% van alle leerlingen in het funderend onderzoek werd bereikt.

https://open.overheid.nl/documenten/d86e47f8-0b93-4605-bcdc-c791518ec93c/file

Rekenen, rekenen, rekenen

Hoewel rekenen niet overal even populair lijkt te zijn in onderwijsland, doen we het op dit thema in internationale vergelijkingen doorgaans vrij goed. Maar we moeten wel bijblijven. 'Onderwijskennis' helpt daarbij met een leidraad voor betekenisvol en doelgericht reken-wiskundeonderwijs in groep 1-2.
De leidraad biedt vijf concrete aanbevelingen voor leerkrachten om de reken-wiskundeontwikkeling van kleuters te stimuleren:

1. Begeleid spontaan spel en geef instructie aan kleuters.
2. Sluit aan bij de voorkennis en belevingswereld van kleuters.
3. Bevorder begripsvorming van kleuters door concrete materialen, beweging en gebaren te gebruiken.
4. Versterk rekentaal en benut voorlezen bij het leren van rekenen-wiskunde.
5. Gebruik digitale leermiddelen ter ondersteuning van het reguliere reken-wiskundeaanbod.

De 'kennisrotonde' gaat op haar beurt in op de vraag wat effectieve interventies zijn om kleuters voor te bereiden op rekenen op papier?
Het probleem is dat sommige kleuters niet uit zichzelf de verbinding maken tussen rekenen met concrete materialen en rekenen in het platte vlak (op papier). Het is aan de leerkracht om dan effectieve interventies in te zetten. Instructie gericht op die verbindingen is een belangrijke succesfactor, bijvoorbeeld met gebruik van modelling (een leerkracht demonstreert een vaardigheid, taak of denkproces duidelijk aan de leerlingen). Aansluiting bij de belevingswereld van kleuters, logische materialen gebruiken en denkstappen verwoorden helpt ook. Verder is regelmatig rekentaal gebruiken zinvol, bijvoorbeeld bij interactief voorlezen van een prentenboek.

Ook in Frankrijk wordt er onderzoek naar rekenen gedaan. Omdat de resultaten van het rekenen/wiskunde onderwijs in Frankrijk zorgelijk zijn, vooral bij leerlingen met kans op onderwijsachterstanden, vergeleken Franse onderzoekers verschillende aanpakken.

Zij concluderen dat expliciete instructie significant effectiever is voor leerlingen met leerachterstanden en/of uit kansarme milieus dan sociaal-constructivistische instructie.
De leerlingen presteerden, na het ontvangen van expliciete instructie, beter in het verwerven van nieuwe, complexe en gestructureerde wiskundige kennis (zoals aftrekken of het concept oppervlakte)..
Kortom, voor het aanleren van basisvaardigheden aan leerlingen die extra ondersteuning nodig hebben, is de directe, gestructureerde en stapsgewijze aanpak van expliciete instructie de meest veelbelovende en effectieve methode gebleken.

https://www.onderwijskennis.nl/kennisbank/leidraad-betekenisvol-en-doelgericht-reken-wiskundeonderwijs-in-groep-1-2
https://www.kennisrotonde.nl/vraag-en-antwoord/kleuters-voorbereiden-rekenen-op-papier
https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/09243453.2025.2536485

Is vroege selectie de veroorzaker van onderwijsachterstanden?

De redenering dat vroege selectie de grote boosdoener is bij onderwijsachterstanden kom je de laatste tijd vrij vaak tegen, vooral in gremia waar Amsterdamse sociologen sterk vertegenwoordigd zijn. Dat er al 12 jaar achterstanden zijn gegroeid, voordat het thema vroege selectie überhaupt aan de orde komt, lijkt niet iedereen te begrijpen. Anna Bosman, hoogleraar aan de Radboud Universiteit, neemt hier stelling tegen. Haar conclusies liegen er niet om. Zij stelt;
'Zolang de kwaliteit van ons basis- en voortgezet onderwijs niet op orde is, zullen leerlingen uit achterstandsmilieus nooit een eerlijke kans krijgen, of je nou vroeg of laat selecteert. Overigens profiteren leerlingen uit hogere milieus net zo goed van kwalitatief goed onderwijs. Dus ga niet dweilen (later selecteren) met de kraan open, maar draai eerst die kraan dicht en verbeter de kwaliteit van het basis- en voortgezet onderwijs. Dan hoeven we ook niet meer te dweilen. Om de leskwaliteit in het basisonderwijs te verbeteren zullen kosten gemaakt moeten worden en moeten pabo's hun verantwoordelijkheid nemen. Laten we dat geld niet besteden aan een stelselwijziging die geen of slechts zeer beperkt zoden aan de dijk zal zetten. Als er dan toch geld uitgegeven moet worden, laten we dat dan verstandig doen'.

https://redhetonderwijs.com/wp-content/uploads/2025-08-Maandrapport-Anna-Bosman-Latere-selectie.pdf

Inclusief onderwijs is slecht onderwijs voor iedereen!

We eindigen met een knaller. Bovenstaande uitspraak is de titel van een ingezonden brief waarin Sezgin Cihangir en Paul Kirschner de discussie openen over de vraag of het idee dat alle kinderen, ongeacht beperking, stoornis of ontwikkelingsachterstand, samen in één klas moeten kunnen leren, wel deugt. Dit is geen loze borrelpraat maar gebaseerd op een grote metastudie van de gelauwerde Amerikaanse hoogleraar Douglas Fuchs en zijn medewerkers.
Inclusief onderwijs zou tot meer gelijkheid moeten leiden, maar leidt volgens de Nederlandse onderzoekers tot het tegendeel. Het ideaal van gelijkheid leidt in de praktijk tot nog meer oneerlijke behandeling. In een klas waar de spreiding te groot wordt, daalt het gemiddelde prestatieniveau. De sterkere leerling krijgt te weinig uitdaging, de zwakkere te weinig houvast. Zo wordt slecht onderwijs verdeeld onder iedereen, maar komt niemand helemaal tot zijn recht.
Fuchs legt het accent iets anders. Het gaat er niet om waar de kinderen leren, maar hoe de kinderen leren.

In de VS heeft de studie van Fuchs aardig wat stof doen opwaaien. Onderzoekers zijn bezig met zijn uitspraak dat de meeste studies die zouden laten zien dat inclusiviteit positief uitpakt methodologisch erg zwak zijn. Belangengroepen die vóór inclusief onderwijs maken stemming tegen het onderzoek.
In ieder geval is het belangrijk dat deze discussie wordt gevoerd, ongeacht de uitkomst.

https://www.trouw.nl/opinie/opinie-inclusief-onderwijs-is-slecht-onderwijs-voor-iedereen~b8223ed59/?referrer=https%3A%2F%2Fwww.google.com%2F
https://journals.sagepub.com/doi/10.1177/00222194251315196

[i] Deze publicatie wordt samengesteld door drs. J. Kloprogge & drs. W. de Wit